

Egy nap az „atomvárosban”

A Moszkvától 125 kilométerre, Dubnában működő Egyesített Atomkutató Intézet meghívására, 30 külföldi újságíró egy napos látogatást tett a szocialista országok közös atomkutató intézetében. Angol, lengyel, nyugatnémet, bolgár, japán, amerikai és magyar újságírók megtekintették az intézet három laboratóriumát és találkoztak a központi tudományos vezetőivel.

Nyikolaj Bogoljubov, Lenin-díjas akadémikus, az Egyesített Atomkutató Intézet igazgatója ismertette a tíz éve fennálló intézet szervezeti felépítését, munkáját. Elmondotta, hogy a Dubnában dolgozó kutatók több mint fele, mintegy 250 tudós, az európai és ázsiai népi demokratikus országokból van. A Vietnami Demokratikus Köztársaságnak jelenleg 11 atomfizikusa dolgozik Dubnában.

A tudósítók a mag-problémák laboratóriumában megtekintették a 680 millió elektronvoltos szinkrociklotront, amely ugyan 1949-ben készült el, de az úgynevezett „nyalábintenzitás” tekintetében még ma is első helyen áll a világon.

A mag-reakciók laboratóriumában bemutatták az újságíróknak az 1961-ben üzembe helyezett ciklotront. Itt fedezték fel, mint ismeretes, a Mengyelejev-féle periódusos rendszerben a 104-es számot viselő elemet, amelyet később a nagy szovjet atomfizikusról, Kurcsatovról neveztek el.

Lenyűgöző látványt nyújtott a dubnai intézet nagyenergiájú laboratóriumában a gigászi méretű szinkrofasztron, amely 10 milliárd elektronvolt energiára gyorsítja fel a protonokat. (MTI)

Az ünnepi hetekre:

Háromszázezer vendéget vár Szeged

Az ünnepi hetek időszakában az idén 300 ezer vendéget vár Szeged. Az előadásokra eddig ötvenezer jegy kelt el, szállást — mint Gács György, a Szegedi Idegenforgalmi Hivatal vezetője elmondotta — 40 ezren foglalnak. A számok szerint az idén jóval nagyobb az érdeklődés, mint tavaly. S nemcsak a belföldiek, külföldiek is nagy számban jelentik be érkezésüket. Tavaly például 30 ezer jugoszláv vendég látogatót Szegedre. Az előzetes jelentések alapján az idén legalább 40 ezer jugoszláv utazik majd a szabadtéri játékok városába.

Mind a hazaiak, mind a külföldiek között sok a visszatérő vendég. Lengyelországból, Csehszlovákiából évenként rendszeresen Szegedre látogatnak különböző

csoporthoz, de más országokból is vannak törzsvendégei a szegedi szabadtérnek. Erik Svenson svéd munkás például három év óta minden nyáron Szegedre látogat. William Johnson angol színész Canterbury-ből utazik évek óta Szegedre. Különösen kedves visszatérő vendégként várják az idén Anne Berman angol táncosnőt. Nem azért, mert férje Monty Berman, a Magyarországon is nagy sikerrel játszott Angyal-filmek producere, hanem mert az angol művész nő távoli West Side Story művészgárdájának táncos tagjaként járt Szegeden.

Az idegenforgalmi hivatal esténként 5 ezer embernek tud szállást adni. Ebben a számban nem szerepelnek a szállodai férőhelyek, csak a hivatal szolgáltatásai: a kem-

ping, a szegedi és a dorozsmai turistaszálló, a 25 kollégium és a fizetővendég szolgálat nagyrészt első osztályú — különbejárátú, fürdőszobás, telefonos — szobái. A nagy előzetes érdeklődés miatt az idegenforgalmi hivatal a Szeged szomszédságában fekvő Kiskundorozsma-n is megkezdte a fizetővendég szolgálat szervezését, sőt azt is biztosította, hogy ha szükséges, a szegedi Tömörkény üdülőttelep és a KISZ-tábor kényelmes faházai is a vendégek rendelkezésére álljanak.

A vendéglátás egyik érdekesei idei újdonsága a Tisza hídnál létesített motorcsónak-állomás. Óránként indulnak innen — a vendégek kívánsága szerint — az idegenforgalmi hivatal motorosai, kirándulásra, sétahajózásra.

Jól vizsgálzik a legfiatalabb tantárgy

A szociológia oktatása a jogi karon

A legfiatalabb tantárgy a jogi karon a szociológia. Négy-öt éve még azt vitatták, önálló tudomány-e. Azóta ezek a viták lecsillapodtak, s a többi szocialista országban hasonlóan hazánkban is megkezdődött a szociológia egyetemi oktatása. Először — 1963 után — speciálkollégiumok keretében, két éve pedig kötelező tantárgyként. Így oktatják Szegeden is, a IV. éves jogászok számára, egy féléven át, heti 3 órában.

Dr. Papp Ignác, egyetemi adjunktus, a tárgy előadója szerint kevés ez az egy félév. Az anyag van annyira fontos, hogy legalább egy esztendő rá kellene szánunk. S nemcsak fontossága, hanem az anyag nagy terjedelme és újszerűsége is az alaposabb oktatást kívánja meg.

A szociológia társadalmi jelenségeket vizsgál, sok felől összegyűjtött tényanyag alapján, s a lényegét így akarja megismerni. Olyan jelenségeket elemez, mint például a család, a szabadidő felhasználása, a munkakörülmények, az üzemi viszonyok stb. A szegedi tudományegyetem jogi karán tanított anyag, Kulcsár Kálmánnak, az Állam- és Jogtudományi Intézet főmunkatársának jegyzete alapján a társadalom tagozódásából, az osztályokon belüli rétegződésekből indul ki, ezeknek a rétegeknek a helyzetét, mozgását vizsgálja, s a társadalmi élet sok más jelenségét — bürokrácia, a társadalom ellenes magatartás, a bűnözés, az alkoholizmus stb. — elemzi a nagy körültekintéssel, különös gonddal összegyűjtött tényanyag alapján.

Mindez természetesen szoros kapcsolatban áll a joghallgatók tananyagához, azokhoz a társadalmi jelenségekhez, amelyeket a hallgatók jogi tanulmányaik során már tárgyaltak. Így segíti oktatásának egyik legfőbb célját, a hallgatók szemléletének alakítását a szociológiánál. Másrészt dönt egy ügyben az a bíróság, aki ismeri a szóban forgó problémát, mondjuk az alkoholizmusra vagy

a válságra vonatkozó szociológiai vizsgálatok eredményeit, mint aki pusztán és kizárólag a tételes jog előírásait veszi figyelembe. Nemcsak a jog alkalmazására vonatkozik ez, hanem a jog alkotására is, arra tehát, hogy milyen új törvények születnek.

A tantárgy oktatója dr. Papp Ignác a szociológia problémáinak kiváló ismerője. Kandidátusi értekezése szociológiai módszerrel vizsgálja a termelészervezési demokrácia kérdéseit. Nyilván a színvonalas oktatásnak

is köszönhető, hogy a hallgatók nagy érdeklődéssel fogadták az új tárgyat, érdeklődésük találták a szociológia tananyagát. Valóban: annyi újat közöl ez a tárgy ismeretek hirtelen felismeréséről és társadalmi kérdésekről, hogy tanulmányozása kétségtelenül izgalmas, érdekfeszítő.

Ezt bizonyítják az ideai vizsgák is. A hallgatók nagy érdeklődéssel ismerkedtek meg a tárgy új fogalmaival, kategóriáival, s hogy a mostani vizsgákon jó eredmények születnek, mindennek előtt ennek köszönhető.

OLAJOS CSALÁD

Az egyik olajkútnál — midőn a fúrások műszaki tudományos ábcéjéről beszéltem — tudtam meg, hogy ez a fiatalasszony fűrészmérnök. Elneveztem Vadász Ernőné lányos, törekény alakját, aztán a hatalmas fűrésztörőnyre pillantottam... Ennek az égbenyúló vasóriásnak a parancsnoka.

1

Később újszegedi otthonában „nyomoztam” a pályaválasztás indítékai után. — Magam sem tudom. Talán egyik szegedi tanárom olajkutatás iránti rajongása, s egy hasonló témájú könyv hatott rám, — mondja Vadász.

Szövetkezeti lakása kedves, modern. A szoba díszes a Panni-fal, izlésesen elhelyezett könyvekkel, dísztagyakkal. Rekamé, fotelek. A szőnyegen kisautó, tricikli, játékszerek — kisfiuk szigorú „rendtartása” szerint. A Vadász család két évvel ezelőtt „semmi” nélkül kezdte az életet. Most szövetkezeti lakás, szép bútorok és a kis Tomi a szerzemény.

2

De mégis volt valamijük. A férj geológus-mérnök diplomával, az asszony meg

fűrészmérnöki diplomával érkezett Szegedre, az Alföldi Közlajfúrási üzem szegedi üzemegységéhez. A geológus a fúrások alapján rétegvizsgálatokat végez, a fontosabbakból magot vesz.

— Tehát egyszerűen kiegészítik egymást — jegyzem meg.

— És örök érdekellentétben állunk. Hiszen mi a rétegvizsgálatokért, ők meg a fúrás mennyiségéért kapják a prémiumot. Az egyik a másik rovására megy — mondja mosolyogva a férj.

Az ellentétesség még a táj szeretetében is jelentkezik. Vadász Ernő szülőhelye Dombóvár, mint diák minden vasárnap a hegyekbe kirándult, a hegyek szeretete és a geológus szakma ikertestvére. Felesége Mórhalmon született, Szegeden diákoskodott. Ez a város és az alföldi táj áll szívéhez közel.

3

Az olajkutatás „titkait” tudakolom. Hogyan látnak a föld mélyébe? Hogyan tapogatták ki az algyői szerkezet földalatti hegyeit, ahol a fúrásokat kijelölik? Milyen a magfűrés?

Egy papírlapon fölvezetjük, hogyan érzékelik a különleges műszerek, az elsűly-

Érdek és gondolkodás

Minden vezető elvileg jól tudja a szocialista vállalatok alapvető feladatát, hogy tartalékaikat maximálisan mozgósítsák és hasznosítsák a társadalom fizetőképes szükségleteinek kielégítésére. Csakhogy a bázis szemléleten alapuló éves tervezési rendszer sokszor az ellenkező irányba ösztönöz — a tartalékok elrejtésére, a „visszatartásra”, a tervalkura stb. Az eszmiség, a szocialista tudat és a gazdasági viszonyok kölcsönös kapcsolatáról van tehát szó: arról a bonyolult összefüggésről, amelynek végső eredménye maga a gazdasági cselekvés.

Még a népgazdaság helyreállítását követően az 1950-es évek elején is gazdasági feladataink végrehajtásában szinte kizárólag a tudati, gondolkodásbeli tények fontosságát hangsúlyoztuk. S ekkoriban alakult ki az az álláspont, amely az emberek anyagi érdekltségére való erőteljesebb támaszkodást az anyagiassággal azonosította. E véleményem több tekintetben is hibás:

Először azért, mert nem számolt azzal az objektív ténnyel, hogy a tudat alakulása nem követi mechanikusan a lét, a társadalmi környezet változását. A tudati elemek ugyanis általában csak később reagálnak az anyagi-társadalmi viszonyok változására.

Másodszor azért, mert tévhit azt gondolni: az objektív létező erők „kikapcsolhatók” — nem létezővé tehetők — azáltal, hogy szerepüket korlátozni igyekeznek. Az érdekek objektív létező kategória. Az emberek cselekvését a rendkívüli helyzetektől eltekintve ma még döntően érdekeik motiválják, szabályozzák.

Ez a felismerés ösztönöztet 1957 után abban a törekvésben, hogy gazdasági céljaink megvalósításában az addiginál fokozottabban támaszkodjunk a dolgozók anyagi érdekltségére. E tekintetben eddig elértünk ugyan rész eredményeket, de még mindig számos ellentmondás létezik a tudati elemek, az öntudat és az érdekltség között.

Mi hát a megoldás? Talán az egyének és a kollektívák (vállalatok) érdekének teljes alárendelése a társadalom érdekének? Ez ma még általános és tartósan aligha lehetséges. Ilyenre csak rendkívüli esetekben (elemi csapás stb.) kerülhet sor. És ebből a szempontból helyes,

ha utalunk az 1956. évi nagy ársvízre, amikor tíz- és száz- ezrek tettek tanúságot áldozatkészségükről, az öntudat igen magas fokáról. A társadalmi összefogás ereje is tanúsította: népünk kész áldozatot hozni, kész a rendkívüli erőfeszítésekre, ha embertársainak élete, a társadalom anyagi értékeinek biztonsága forog kockán.

A gazdasági élet hétköznapi körülményei között is szép számmal vannak olyanok, akik öntudata nagyobb az átlagnál és ezért képesek a társadalmi érdek képviselésére, még ha egyéni érdekeik ezzel nincsenek is mindig összhangban. A gazdasági életben azonban a tipikushoz, az átlaghoz kell igazodni. Ezért az érdekeltség formákat és módszereket a tömegek cselekvésének célszerű befolyásolása alapján kell meghatározni.

A megoldás tehát az egyéni és a vállalati érdekek összehangolása úgy, hogy ez az összhang végső soron a népgazdaság érdekeinek — céljainak — megvalósulását szolgálja.

A gazdasági mechanizmus reformjának lényeges vonása éppen az érdekek összehangolása. Olyan gazdasági viszonyok kialakítását tervezük, melyben a vállalatnak az a jó, ami a népgazdaságnak is hasznára válik. Az új mechanizmusban a vállalat közvetlen célja nyereségének növelése lesz. Ám a központi irányítás által kialakított „játékszabályok” közgazdasági eszközök — jóveledelem szabályozás, kamatpolitika stb. — lehetővé teszik, sőt biztosítják, hogy a vállalati cél: a nyereség növelése főként és mindenekelőtt csak a társadalmi cél: a szükségletek kielégítése révén valósuljon meg.

Gyakorlatilag szinte zárttá válik annak lehetősége — ami ma még nem ritkaság —, hogy bármely vállalat rendszeresen termékeinek minőségromlásával, anyag- és technológia „spórolással” csökkentse termelési költségeit, növelje nyereségét. A felhasználó, a fogyasztó bizalmának eljátszása könnyörtelenül maga után vonja azt, hogy az adott gyár termékei raktáron maradnak és ennek következtében súlyos gazdasági nehézségei lesznek. A vállalatok mai és holnapie érdekei is majd azt kívánják, hogy áruik minél kevesebb kárt, bosszúságot okozzanak vásárlóiknak, mert csak a vevők bizalma, a gyár jó hírneve lehet az alapja a piacon való helytállásnak. Itt van például a mező-

gazdasági gépek és alkatrészek ügye. Nincs ma jóformán olyan állami és társadalmi szerv Magyarországon, amelyik ne foglalkozna a gépekre vonatkozó panaszokkal, az alkatrészes szervizhiányosságokkal. A mezőgazdasági üzemeknek sok kárt, bosszúságot okoz ez az áldatlan helyzet. Ma már tudjuk jól, ez nem isten csapása és nagyvontásos gyógymód is kínálkozik a bajokra. Rövidesen a mezőgazdasági gépgyártó vállalatok abba a helyzetbe kerülnek, hogy csak a célnak megfelelő tartós, termelékeny, könnyen kezelhető gépeket értékesíthetik, de ezeket is csak akkor, ha használatuk egész idejére garanciát vállalnak az alkatrészes- és szervizellátásra. Amennyiben ennek a követelménynek eleget tesznek, lesz nyeresége a vállalatnak, jó fizetés, jutalom és prémium a dolgozóknak.

Figyelemmel kell lenni azonban arra is, hogy itt nem lehet szó a különböző érdekek pontos egybeeséséről, abszolút összhangjáról. Csak arról lehet szó, hogy dinamikus összhang teremdjék, amely tendenciájában a népgazdasági érdekeket megtestesítő terv megvalósításának irányában hat. Az érdekek összhangja nem egyszer s mindenkorra adott. A lehetőségek és az igények módosulásával maga a társadalmi érdek is változik.

A társadalmi, a vállalati és az egyéni érdek összhangja kedvezően hat az alkotó munka kibontakozására, a kezdeményező készségre.

Természetesen a mechanizmus reformja megköveteli a gondolkodásmód reformját is. Az eddigi gazdasági viszonyok ugyanis a „maguk képére” formálták az emberek szemléletét: gondolkodásmódját. Tény, hogy az új gazdasági viszonyok is előbb-utóbb ezt teszik majd. De azt akarjuk, hogy a reform minél előbb kedvezően éreztesse hatását, s azt, hogy az új mechanizmus minél kisebb zökkenővel lépjen működésbe, akkor a tudatformáló munkát már most fokozni kell.

A reform révén — éppen az érdekek jobb összhangja következtében — az egyén számára áttekinthetőbbek, világosabbak lesznek a termelési viszonyok. Így az egyén jobban megérti — és értékeli — helyét, szerepét a társadalmi munkamegosztásban bonyolult rendszerben. Mindez növeli a személyi hírneve lehet az alapja a piacon való helytállásnak. szerepét a társadalomban. Dr. VARGA GYÖRGY

Összevont párttaggyűlés az orvostudományi egyetemen

Az ideai tanév befejezése alkalmából a Szegedi Orvostudományi Egyetem pártalap-szervezeteinek tagjai tegnap délután a Szemklinikai tanteremben összevont taggyűlést tartottak. A taggyűlésen megjelent Siklós János, az MSZMP Csongrád megyei bizottságának titkára és Szabó G. László, a városi pártbizottság munkatársa. A beszámoló dr. Baksa László ta-

nársegéd, a pártbizottság titkár helyettese tartotta. Beszámolt a IX. kongresszus előkészítéséről, értékelte az elmúlt tanév munkáját, majd a felvételi vizsgákkal foglalkozott.

A vitában, amelyben az elmúlt tanév munka tapasztalatai kívül felmerült az egyetemi pártmunka számos fontos kérdése, felszólalt Siklós János és dr. Tóth Károly, az egyetem rektora is.

Román diplomaták látogatása Szegeden

A Csongrád megyei tanács vb meghívására tegnap Szegedre látogatott dr. Florea Duna, a Román Népköztársaság nagykövetségének ideiglenes ügyvivője és Stinea Nicolae, a nagykövetség titkára. A reggeli órákban az MSZMP Csongrád megyei Bizottságának fogadásán vettek részt, ahol dr. Komócsin Mihály megyei titkár adott rövid tájékoztatót Csongrád megye ideológiai helyzetéről.

Ezt követően dr. Paczuk István, a megyei tanács vb elnökhelyettese fogadta a vendégeket, majd látogatást tett a Pedagógiai Főiskolán, a szabadtéri játékok igazgatóján és megtekintették a szabadtéri színpadot. Délután a Szegedi Paprika-feldolgozó Vállalathoz és a forráskúti Haladás Termelőszövetkezetbe látogattak el. A vendégek az esti órákban visszautaztak Budapestre.